



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 20 Eylül 2019
Sayı : 849

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununda değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımızla arz ederiz.

Dr. Murat EMİR
Ankara Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Gelişim ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih :	07 Ekim 2019	Esas No: 2/2230



0222/2

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİGİ
23 Eylül 2019
Numara.

TBMM GELEN EVRAK
20 Eylül 2019
No: 537301
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

ÇOCUK KORUMA KANUNU'NDA VE İCRA VE İFLAS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

Genel Gerekçe:

Türkiye, artan boşanmalarla birlikte bir süredir 'hacizli' çocuklar gerçeğini yaşamaktadır. Çeşitli kaynaklara göre, ülkemizde bu şekilde 53 binden fazla çocuğun olduğu ifade edilmektedir. Boşanmış ailelerde taraflardan birinin çocuğu diğerine göstermemesi durumunda, anne ya da baba çocuğunu görmek için onu bir eşya gibi 'haczetmek' zorunda bırakılmaktadır. Haczetme işlemi sırasında çocuğu almak için eve icra memuru, psikolog, polis ile anne ya da babadan biri de gitmektedir. Bu sırada icra müdürlüğü memuru tarafından tutulan "Çocuk Teslim Tutanağı"nda, "alacaklı" ve "borçlu" hanelerinde anne ve babanın adı yazılırken, "Hacizin cinsi" ise "çocuk teslimi" olarak geçmektedir. Tutanakta ayrıntılı olarak haczin uygulanışı, "Çocuk dış görünüşü sağlıklı olarak alındı", "Çocuk, 'Ben babama/anneme gitmek istiyorum' dedi" şeklinde ifadelerle anlatılmaktadır.

Çocuğu haczetmek için "mal müdürlüklerine" para ödemesi yapılmaktadır. Çocuğunu görme hakkı olan baba/anne, görüş için pedagog, ulaşım vb. giderleri olarak 200-400 TL aralığında maddi bedel ödemek zorunda bırakılmaktadır. Mevzuatta şahsi araçla veya özel taksiyle de çocuğa gidilebileceğine dair açık hüküm bulunmasına rağmen İcra Dairelerinin, ebeveynlere "Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı otomobiliyle gidilecek, onun parasını da ödeyeceksin" dayatmasında bulunduğu iddiaları son zamanlarda sıklıkla dile getirilmektedir. Devlet "eşya yerine konan" çocukların üzerinden para kazanmaktadır.

Çocuk haczi; velayetin taraflardan birine verilmesi ile başlayan ve mahkeme kararlarının uygulanmaması ile devam eden, çocuğun duygusal istismara maruz kalmasına kadar uzanan yorucu ve travmatik bir olaydır. Çocuklar devlet eliyle, yasalarla yetim bırakılmaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu ve ülkemizin de kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 9'uncu Maddesinin 3'üncü fıkrası gereği Devletimiz, ebeveynin çocuğu ile kişisel ilişkisini tesis etmek zorundadır.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması süreci bir icra işlemi olmaktan çıkarılarak yeniden düzenlenmelidir. Mevcut uygulamada çocuk teslimi, İcra ve İflas Kanunu'na göre yapılmakta olup, çocuk ve ebeveynin özel durumları dikkate alınmamakta ve yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda uygulanacak hükümler yeterli görülmemektedir. Çocuğun yüksek yararı göz önüne alındığında, çocuk teslimi veya kişisel ilişkinin tesisinde bu usul yeni sorunlar doğurabilmektedir.



Madde Gerekçeleri:

Madde 1 : Maddeyle, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair hizmetler düzenlenmiştir. Çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince toplum içerisinde sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması işlemlerinin tarafların karşılıklı hoşgörü ve anlayış ile rızaları dahilinde herhangi bir adlî prosedüre gerek kalmaksızın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak, bu işlemlerin rıza dahilinde gerçekleştirilememesi halinde çocuğu korumak ve topluma yararlı bir birey olarak yetişmesini sağlamak amacıyla bu işlemlerin yerine getirilebilmesi için bir sistem tesis edilmesi gerekmektedir. Bu zorunluluktan yola çıkılarak, mevcut icra odaklı sistemden vazgeçilmiş ve çocuğun üstün yararını önceleyen ve çocuk merkezli yeni bir model geliştirilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararının gereği, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmemesi halinde diğer taraf veya vekilince çocuğun oturduğu yer adlî destek ve mağdur hizmetleri müdürlüğüne başvurulacağı, bunun üzerine müdürlük tarafından öncelikle teslim yükümlüsüyle telefon gibi iletişim araçlarıyla irtibat kurularak belirlenen gün ve saatte, kararda belirtilen koşullar çerçevesinde herhangi bir işlem veya ihtara gerek kalmaksızın çocuğun bulunduğu adreste, müdürlükte veya belirlenen başka bir yerde karşı tarafa tesliminin isteneceği hususu düzenlenmiştir. Buna göre başvuru yapılması halinde müdürlük çalışanları tarafından başvuruya ilişkin kayıt oluşturulacak, müdürlükçe teslim yükümlüsü ile yapılacak sözlü iletişime dair tutanak tutulacak ve ispat aracı olarak kullanılacaktır. Yapılan görüşmede çocuğun bulunduğu adreste ilgisine teslim edilmesi istenebileceği gibi, müdürlükte veya tarafların müşterek olarak kabul ettikleri başka bir yerde teslimin yapılması istenebilecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkra kapsamında yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde talep üzerine müdürlükçe, mümkünse tarafların veya vekillerinin katılımıyla kararın uygulanmasını göstermek amacıyla bir plan hazırlanacağı, bu planda çocuğun yüksek yararı ve sürecin çocuğun psikolojisine etkisi esas alınarak karar kapsamında tarafların hak, yükümlülük ve sorumlulukları ile plana uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımların yer alacağı düzenlenmektedir. Hazırlanan plan, aile hâkiminin onayından sonra hazır olmayan tarafa tebliğ edilecektir.

Üçüncü fıkrasında, tarafların başkaca herhangi bir işlem veya ihtara gerek olmadan ilamın veya tedbir kararının gereğini plana uygun olarak yerine getirmekle yükümlü oldukları, yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde diğer tarafın talebi üzerine planın gereğinin müdürlükçe zorla yerine getirileceği hususu düzenlenmiştir.

Dördüncü fıkrasında, zorla yerine getirme işleminin müdürlük bünyesinde görev yapan sosyal çalışma ghgörevlileri tarafından yürütüleceği, adlî destek uzmanı bulunmayan yerlerde bu görevin adlî yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu başkanlıklarınca görevlendirilecek memurlar tarafından yürütüleceği, bu işlem sırasında sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde ise bir eğitimcinin hazır bulundurulması suretiyle gerçekleştirileceği hususu düzenlenmiştir. Ayrıca, güvenlik açısından veya teslim işleminin gerçekleştirilmesi bakımından ihtiyaç duyulması halinde kolluk birimlerinden yardım alınabileceği, kolluk birimlerinin bu konudaki talepleri derhal yerine getirmek zorunda olduğu hükme bağlanmıştır.



Beşinci fıkrasında, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması sırasında talep eden tarafın hazır bulunacağı, ancak sosyal çalışma görevlisi veya görevlendirilen memurun gerekli görmesi halinde bu işlemin talep eden tarafın yokluğunda da yapılabileceği hususu düzenlenmiştir.

Altıncı fıkrasında, bu madde kapsamında başvurunun başka yer müdürlüğüne yapıldığı takdirde talebin derhal çocuğun oturduğu yer müdürlüğüne gönderileceği hususu düzenlenmiştir. Çocuk teslimine ilişkin işlemler çocuğun oturduğu yer müdürlüğünce gerçekleştirilecektir. Ayrıca, hazırlanan planın onaya sunulacağı aile mahkemesi ile plana uyulmadığı takdirde hapsen tazyik yargılamasını yapacak aile mahkemesi ve şikâyetleri inceleyecek aile mahkemesi çocuk tesliminde görevli müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesidir.

Yedinci fıkrasında, müdürlük tarafından bu madde kapsamında yapılan iş ve işlemler hakkındaki şikâyetlerin aile mahkemesince 2004 sayılı Kanunun 16 ilâ 18 inci maddeleri kıyasen uygulanmak suretiyle karara bağlanacağı hususu düzenlenmiştir.

Sekizinci fıkrasında, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararı kapsamında hazırlanan plana aykırı hareket edenler ile planın yerine getirilmesini engelleyenlerin, şikâyet üzerine, aile mahkemesi tarafından 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353 ve 354 üncü maddelerinde düzenlenen yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanmak suretiyle altı aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılacağı, ayrıca kararın gereğinin yerine getirilmesi halinde ilgilinin tahliye edileceği ancak bu kişinin bu hükümden bir defadan fazla yararlanamayacağı belirtilmiştir.

Dokuzuncu fıkrasında, velayete sahip ana veya babanın, plandaki yükümlülüğü haklı bir sebep olmaksızın birden fazla yerine getirmemesi halinde velayet sahibinin değiştirilebileceği gibi durum ve koşullara göre velayetin kaldırılarak çocuğa vasi de atanabileceği düzenlenmektedir. Bu husus, çocuk ile kişisel ilişkiyi düzenleyen mahkeme kararında taraflara ihtar edilecektir.

Onuncu fıkrasında, bu madde kapsamında yapılan giderlerin Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacağı, daire dışında yerine getirilen işlemleri adli destek uzmanları ile görevlendirilen memurlara Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesi uyarınca ödeme yapılacağı hususu düzenlenmiştir.

Madde 2 : Maddeyle, yürürlükten kaldırılan ve değiştirilen kanun hükümlerine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Birinci fıkrasında, Tasarının 16 ncı maddesinde çocuk teslimine ilişkin düzenleme yapıldığından 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 25, 25/a, 25/b ve 341 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 3 : Yürürlük maddesidir.

Madde 4 : Yürütme maddesidir.



ÇOCUK KORUMA KANUNUNDA VE İCRA VE İFLAS KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununa “Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair hizmetler” başlıklı aşağıdaki Ek Madde 1 eklenmiştir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair hizmetler

Ek Madde 1 : (1) Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararı, yükümlüsü tarafından rızasıyla yerine getirilmediği takdirde diğer taraf veya vekili, çocuğun oturduğu yer adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüğüne başvurabilir. Talebi alan müdürlük, teslim yükümlüsüyle irtibat kurarak belirlenen gün ve saatte kararda belirtilen koşullarda, herhangi bir işlem veya ihtara gerek kalmaksızın çocuğun bulunduğu adreste, müdürlükte veya belirlenen başka bir yerde karşı tarafa teslimini ister.

(2) Birinci fıkra kapsamında yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde talep üzerine müdürlükçe, tarafların veya vekillerinin katılımıyla kararın uygulanmasını göstermek amacıyla bir plan hazırlanır. Bu planda çocuğun yüksek yararı ve sürecin çocuğun psikolojisine etkisi esas alınarak karar kapsamında tarafların hak, yükümlülük ve sorumlulukları ile plana uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımlar yer alır. Plan aile hâkiminin onayına sunulur ve onaylanmış plan hazır olmayan tarafa tebliğ edilir.

(3) Taraflar herhangi bir işlem veya ihtara gerek kalmaksızın yükümlülüklerini plana uygun olarak yerine getirmek zorundadır. Aksi takdirde diğer tarafın talebi üzerine müdürlük tarafından planın gereği zorla yerine getirilir.

(4) Zorla yerine getirme işlemleri sosyal çalışma görevlileri tarafından yürütülür. Sosyal çalışma görevlileri bulunmayan yerlerde bu işlemler, adalet komisyonunca görevlendirilen memurlar tarafından sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulundurulması suretiyle yerine getirilir. Sosyal çalışma görevlisi veya görevlendirilen memur, bu fıkra kapsamındaki görevlerini yerine getirirken gerekirse kolluktan yardım alabilir. Kolluk birimleri bu konudaki talepleri derhal yerine getirmek zorundadır.

(5) Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulması sırasında talep eden taraf hazır bulunur. Ancak, sosyal çalışma görevlisi veya görevlendirilen memurun gerekli görmesi halinde bu işlem, talep eden tarafın yokluğunda da yapılabilir.

(6) Bu madde kapsamında başka yer müdürlüğüne yapılan başvurular derhal çocuğun oturduğu yer müdürlüğüne gönderilir.

(7) Müdürlük tarafından bu madde kapsamında yapılan iş ve işlemler hakkındaki şikâyetler, aile mahkemesince 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 16 ilâ 18 inci maddeleri kıyasen uygulanmak suretiyle karara bağlanır.

(8) Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararı kapsamında hazırlanan plana aykırı hareket edenler ile planın yerine getirilmesinde engelleyenler, şikâyet üzerine, altı aya kadar tazyik hapsi ile cezalandırılır. Hapsin tatbikine



başlandıktan sonra planın gereği yerine getirilirse, kişi tahliye edilir; ancak kişi bu hükümden bir defadan fazla yararlanamaz. Bu fiil sebebiyle açılan davalar aile mahkemesinde görülür ve İcra ve İflas Kanununun 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353 ve 354 üncü maddelerinde düzenlenen yargılama usulüne ilişkin hükümler uygulanır. Aile mahkemesinin kararına itiraz edilmesi halinde mahkeme, itirazı incelemesi için dosyayı o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde en yakın aile mahkemesine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir.

(9) Velayete sahip ana veya babanın, plandaki yükümlülüğü haklı bir sebep olmaksızın birden fazla yerine getirmemesi halinde çocuğun menfaati dikkate alınarak velayet sahibi değiştirilebileceği gibi, durum ve koşullara göre velâyet kaldırılarak çocuğa vasi de atanabilir. Mahkeme, çocuk ile kişisel ilişkiyi düzenleyen kararında bu hususu taraflara ihtar eder.

(10) Bu madde kapsamında yapılan giderler, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Daire dışında yerine getirilen işlemleri yürüten sosyal çalışma görevlileri ile görevlendirilen memurlara 8/5/1991 tarihli ve 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Gideri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanunun 2 nci maddesi uyarınca ödeme yapılır.

MADDE 2- 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 25, 25/a, 25/b ve 341 inci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

